

Краснодєд Т. Л.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки

Таврійського державного агротехнологічного університету

Krasnoded T. L.

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Economics Department
Tavria State Agrotechnological University

АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Анотація. У статті виявлено об'єктивну необхідність дослідження зовнішньої торгівлі України. Проаналізовано основні показники, що характеризують стан зовнішньої торгівлі країни. Охарактеризовано вартісні та фізичні обсяги експорту та імпорту товарів і послуг. Визначено головні причини екстенсивного розвитку зовнішньоторговельних процесів в Україні. Виявлено перспективні напрями стимулювання експортно орієнтованого виробництва та зменшення рівня імпортозалежності в Україні.

Ключові слова: зовнішня торгівля, світовий ринок, товари, послуги, експорт, імпорт, торговельне сальдо, зовнішньоторговельний обіг, конкурентоспроможність, експортний потенціал.

Вступ та постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність завжди була й залишається важливою складовою суспільного розвитку України, незважаючи на зміни в економічній кон'юктурі та соціально-правовому середовищі країни. Роль її посилюється з розвитком міжнародних відносин у світі, і країна намагається посісти гідне місце в економічних інтеграційних процесах. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства ототожнюється передусім зі здійсненням експортно-імпортних операцій торговельних суб'єктів, адже на них припадає більшість усіх здійснюваних у зовнішньоекономічній діяльності процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом експорту та імпорту в контексті зовнішньої торгівлі України займалися багато теоретиків та практиків. Серед сучасних дослідників та аналітиків слід назвати таких, як О. П'янова, О. Ралко, А. Задоя, С. Кулицький, В. Далик, Н. Дуляба, Н. Калужна. Водночас в умовах функціонування України на зовнішньому ринку досить актуальним питанням є не тільки аналіз обсягів експорту та імпорту, але й аналіз товарної експортно-імпортної структури, структури експорту та імпорту послуг, партнерів України за зовнішньоторговельними відносинами тощо. Це є необхідною умовою розроблення раціональної стратегії нарощування експортного потенціалу України на світовому ринку товарів та послуг. Саме такі аспекти висвітлені в контексті дослідження.

Метою роботи є аналіз експортно-імпортних операцій та виявлення перспектив розвитку зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі.

Результати дослідження. Аналіз експортно-імпортної діяльності України в контексті її зовнішньої торгівлі проведено на основі статистичних даних Держкомстату України за 2015–2017 рр. [6].

Аналізуючи загальний вартісний обсяг експорту та імпорту товарів і послуг в Україні (табл. 1), можемо відзначити наявність як позитивних, так і негативних тенденцій. Наприклад, у 2017 р. всього товарів та послуг порівняно з 2016 р. було експортовано та імпортовано на 16,6% та 23,6% більше відповідно. У грошовому виразі це збільшення склало 7 466,8 та 10 509,5 млн. дол. Водночас у 2015 р. порівняно з 2014 р., навпаки, спостерігалось зменшення обсягів експорту та імпорту на 27,0% та 29,3%

відповідно. Отже, маємо як зростання експортних можливостей України, так і виникнення додаткової потреби в імпортованих товарах.

Якщо поглянути на вартісні обсяги загального експорту та імпорту України за інтеграційною спрямованістю, то можна побачити, що питома вага країн СНД як експорту, так і імпорту у загальному його обсязі перебуває в середньому на рівні 20,0% та 23,0%. Водночас у 2017 р. спостерігається зростання вартісних обсягів експорту та імпорту порівняно з попереднім роком на 9,5% та 31,5% відповідно, або 921,8 і 2891,2 млн. дол. В обох попередніх роках тенденція, навпаки, є від'ємною, адже обсяги експорту та імпорту по країнах СНД зменшувались. Середня питома вага експорту та імпорту інших країн у загальному його обсязі за 2015–2017 рр. становить в середньому 78,0% та 77,0% відповідно. По групі «Інші країни світу» також спостерігається зростання як експорту, так і імпорту порівняно з попереднім періодом тільки у 2017 р. (18,5% та 21,6% відповідно, або на 6 545,0 та 7 618,3 млн. дол.). Питома вага країн ЄС у загальному вартісному обсязі експорту та імпорту товарів і послуг за останні три роки в середньому становила 35,4% та 42,8% відповідно. У 2017 р. по цій групі країн експорт та імпорт зросли на 27,4% (4 330,1 млн. дол.) та 19,3% (3 771,5 млн. дол.). В попередніх роках спостерігалися тенденції як до зменшення, так і до зростання цих показників.

Таким чином, слід відзначити, що у 2017 р. експортно-імпортна діяльність України через коливання вартісних показників була трохи активнішою, ніж в попередні роки. Загалом обсяг експорту товарів в Україні за 2015–2017 рр. становив 117 753,5 млн. дол., що в 3,9 разів більше, ніж експорт послуг. Імпорт товарів в Україні за цей же період склав 126 373,4, що в 7,7 разів більше за імпорт послуг.

Колівання загальних обсягів експорту та імпорту України відбулося за рахунок відповідних коливань показників по товарах та послугах.

Отже, у 2017 р. Україною експортовано лише товарів на 43 264,7 млн. дол., що на 19,0% більше, ніж в попередньому році; імпортовано – на 49 607,2 млн. дол. (на 26,4% більше). Цілком можна припустити, що частково таке зростання обумовлене збільшенням кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності як за експортом, так і за імпортом. Загальний обсяг експортованих

Експорт та імпорт товарів і послуг в Україні

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Всього товарів та послуг, експорт, млн. дол.	46 804,2	45 112,7	52 579,5
Відсоток до попереднього періоду	73,0	96,4	116,6
Імпорт, млн. дол.	42 976,0	44 571,1	55 080,6
Відсоток до попереднього періоду	70,7	103,7	123,6
1. Країни СНД			
Експорт, млн. дол.	11 335,9	9 752,4	10 674,2
Відсоток до попереднього періоду	60,0	86,0	109,5
Імпорт, млн. дол.	11 267,8	9 237,1	12 128,3
Відсоток до попереднього періоду	61,1	82,0	131,3
Питома вага у загальному обсязі, %, експорт	24,2	21,6	20,3
Питома вага у загальному обсязі, %, імпорт	26,2	20,7	22,0
2. Інші країни світу			
Експорт, млн. дол.	35 468,3	35 360,3	41 905,3
Відсоток до попереднього періоду	78,4	99,7	118,5
Імпорт, млн. дол.	31 708,2	35 334,0	42 952,3
Відсоток до попереднього періоду	74,9	111,4	121,6
Питома вага у загальному обсязі, %, експорт	75,8	78,4	79,7
Питома вага у загальному обсязі, %, імпорт	73,8	79,3	78,0
Зокрема, країни ЄС (28) , експорт, млн. дол.	15 339,5	15 827,5	20 157,6
Відсоток до попереднього періоду	75,3	103,2	127,4
Імпорт, млн. дол.	18 075,9	19 558,7	23 330,2
Відсоток до попереднього періоду	74,7	108,2	119,3
Питома вага у загальному обсязі, %, експорт	32,8	35,1	38,3
Питома вага у загальному обсязі, %, імпорт	42,1	43,9	42,4

послуг у 2017 р. становив 10 714,3 млн. дол., імпортованих – 5 476,1 млн. дол. Відносно попереднього року зростання було незначним, а саме 8,6% та 2,8% відповідно.

Якщо подивитися на зовнішню торгівлю лише товарами, то можна побачити відмінності у щорічних вартісних обсягах між експортом та імпортом, де перевищує останній. Ситуація щодо зовнішньої торгівлі послугами протилежна торгівлі товарами. Тут вартісні показники експорту послуг, навпаки, переважають імпорт.

Показники зовнішньоторговельного сальдо України за 2015–2017 рр. мають такий характер. Загальне сальдо по товарах та послугах у 2017 р. мало від'ємний характер (-2 501,1 млн. дол.), що свідчило про перевищення на цю суму вартості імпорту товарів та послуг над відповідним експортом по всіх групах країн загалом. У 2015 та 2016 рр. від'ємна тенденція спостерігалась лише по країнам ЄС, що незначно вплинуло на загальне зовнішньоторговельне сальдо, яке було позитивним (3 828,2 та 541,6 млн. дол. відповідно). Якщо говорити про зовнішньоторговельне сальдо безпосередньо товарної групи, то тут спостерігається стабільно від'ємна тенденція в останніх двох роках (-2 888,1 млн. дол. у 2016 р. та -6 342,5 млн. дол. у 2017 р.) абсолютно по всіх групах країн. Винятком є 2015 р., коли позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами в розмірі 610,7 млн. дол. було досягнуто за рахунок перевищення експорту товарів над імпортом по групі «Інші країни світу» на 12,2%. Як вже відзначалось раніше, щодо послуг, на відміну від товарів, спостерігається обернена тенденція стосовно різниці між обсягами експорту та імпорту. Так, зовнішньоторговельне сальдо послуг за 2015–2017 рр. мало позитивний характер по всіх групах країн. Перевищення експорту послуг над імпортом в цих роках становило 4 213,6, 4 541,5 та 5 238,2 млн. дол. відповідно.

На основі вартісних обсягів експорту та імпорту товарів і послуг розраховано коефіцієнти покриття експортом

імпорту, за якими можна робити висновок про те, яким є сальдо зовнішньоторговельного обігу України (від'ємне чи позитивне) (табл. 2). Якщо коефіцієнт покриття експортом імпорту більше за 1, то зовнішньоторговельне сальдо позитивне, якщо менше за 1, то воно від'ємне. Наприклад, у 2017 р. коефіцієнт покриття експортом імпорту послуг становив 1,96, отже, відповідне сальдо є позитивним. Або в цьому ж році означений коефіцієнт по групі «Товари та послуги» дорівнював 0,95, що означає перевищення вартісних обсягів імпорту над експортом, тобто від'ємне зовнішньоторговельне сальдо.

Перелік країн, що співпрацюють з Україною в контексті експортно-імпортних відносин, досить великий. Але можна виділити низку країн, що протягом остан-

Таблиця 2

Коефіцієнти покриття експортом імпорту товарів та послуг

Показник	Коефіцієнти покриття експортом імпорту		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Всього товарів та послуг	1,09	1,01	0,95
Країни СНД	1,01	1,06	0,88
Інші країни світу	1,12	1,00	0,98
зокрема, країни ЄС (28)	0,85	0,81	0,86
Товари	1,02	0,93	0,87
Країни СНД	0,74	0,70	0,60
Інші країни світу	1,12	0,99	0,95
зокрема, країни ЄС (28)	0,85	0,79	0,84
Послуги	1,76	1,85	1,96
Країни СНД	4,22	5,54	5,79
Інші країни світу	1,32	1,32	1,44
зокрема, країни ЄС (28)	1,06	1,24	1,36

нього періоду більш яскраво виділяються на фоні інших, і навпаки. Таке положення впевнено можна віднести до зовнішньої торгівлі як товарами, так і послугами.

Отже, найактивніше експорт товарів Україна здійснює сьогодні в такі країни, як Єгипет, Індія, Іспанія, Італія, Китай, Нідерланди, Німеччина, Польща, Росія, Туреччина. В ці країни у 2016–2017 рр. спостерігалися найвищі вартісні обсяги експорту товарів. Наприклад, у 2017 р. експорт товарів в Росію склав 3 936,5 млн. дол., а середній вартісний обсяг експорту товарів по групі виділених країн у 2016 р. склав 1 919,7 млн. дол., у 2017 р. – 2 241,64 млн. дол. Країнами-партнерами, які, навпаки, імпортують до України найвищі обсяги товарів, є також Італія, Китай, Німеччина, Польща, Росія, Туреччина, до того ж Білорусь, США, Франція, Швейцарія. Наприклад, обсяг імпорту товарів з Росії у 2017 р. становив 7 204,0 млн. дол., а з Китаю та Німеччини він перевищував 5 000,0 млн. дол. Середній обсяг імпорту товарів по виділеній групі країн становив 2 628,5 млн. дол. та 3 361,5 млн. дол. відповідно у 2016 та 2017 рр. Слід відзначити, що у 2017 р. експорт та імпорт товарів по країнах, що є найактивнішими учасниками зовнішньої торгівлі з Україною, стабільно був більшим за попередній 2016 р., чого не скажеш про країн, що є менш активними учасниками, за деяким винятком.

Найвищі обсяги експорту послуг Україна здійснює в такі країни, як Велика Британія, Ізраїль, Кіпр, Німеччина, Об'єднані Арабські Емірати, Польща, Росія, США, Туреччина та Швейцарія. При цьому намічається тенденція до щорічного зростання вартості експортованих послуг по основних країнах-партнерах. Середній показник вартісного обсягу експорту послуг з України по групі вказаних партнерів становив у 2016 та 2017 рр. 639 876,9 тис. дол. та 730 369,3 тис. дол. відповідно. А найзначнішими споживачами наших послуг в цей період були Росія (3 416 366,0 тис. дол. у 2017 р.), США та Швейцарія (848 190,1 та 757 726,6 тис. дол. в цьому ж році). Найвищі обсяги імпорту послуг спостерігаються від цих же країн, окрім Ізраїлю та Арабських Еміратів. До найкрупніших імпортерів послуг можна додати ще Китай та Словаччину. Середня вартість імпорту послуг по групі від головних їх імпортерів в Україну у 2016 р. склала 319 456,6 тис. дол., а у 2017 р. – 315 062,9 тис. дол. При цьому можна виділити США з річним обсягом імпорту послуг в Україну у 2017 р. у 693 629,3 тис. дол.

Структуру експорту та імпорту товарів проаналізовано згідно з Міжнародною стандартною торговою класифікацією (МСТК). Отже, аналіз структури експорту товарів засвідчив, що найбільшу питому вагу протягом 2016–2017 рр. мали промислові товари, а також харчові продукти, живі тварини, напої, тютюн. Середня питома вага за аналізований період в загальному обсязі експорту товарів за цими двома товарними категоріями становила 27,2% та 26,4% відповідно. В грошовому виразі експорт промислових товарів склав 11 815,7 млн. дол., продовольчої групи – 11 125,3 млн. дол. (2017 р.), що на 19,9% та 13,6% більше за попередній 2016 р. Водночас інформація щодо структури імпорту товарів відображає найвищу питому його вагу в загальному обсязі імпорту товарів України за групами «Машинне і транспортне устаткування» та «Мінеральне паливо, мастила та аналогічні матеріали» (28,0% та 21,8% в середньому за 2016–2017 рр. відповідно). Вартісні обсяги імпорту товарів у 2017 р. за цими групами становили 14 123,1 млн. дол. та 11 699,4 млн. дол. відповідно, що на 30,4% та 49,05% більше за попередній рік. Отже, за ведучими товарними категоріями в контексті як експорту, так і імпорту спостерігається тенденція до

активізації зовнішньоторговельної діяльності України. Це положення не стосується товарів та операцій, не включених в інші категорії МСТК, оскільки показники експорту, імпорту та їх питомої ваги перебувають на відносно низькому рівні.

В контексті експорту послуг найбільше всього Україна реалізує транспортні послуги, загальна вартість яких у 2017 р. склала 5 861 405,6 тис. дол., що на 10,6% більше, ніж у 2016 р. Середня питома вага експорту цих послуг в загальному експорті послуг України за 2016–2017 рр. склала аж 54,2%. Друге місце посідають послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, а також послуги з переробки матеріальних ресурсів (16,5% та 12,3% відповідно), але експортна вартість їх набагато менше, а саме 1 760 794,6 тис. дол. та 1 419 720,3 тис. дол. відповідно. Найвищі обсяги імпорту послуг в Україну спостерігаються за категоріями «Державні і урядові послуги» та «Транспортні послуги». Їх середня питома вага за два аналізовані роки склала 22,2% та 20,4% відповідно, а імпортна вартість у 2017 р. – 1 055 271,3 тис. дол. та 1 213 073,6 тис. дол. Проте якщо за останньою групою спостерігається зростання цієї вартості відносно попереднього року на 22,6%, то за урядовими послугами, навпаки, бачимо зменшення на 20,8%. Отже, найактуальнішою в контексті експортно-імпоротної діяльності України щодо послуг є категорія «Транспортні послуги», найменш актуальною – «Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги».

З метою виявлення регіонів, які саме створюють конкурентні переваги України на світовому ринку товарів та послуг, доречно проаналізувати товарно-послугову структуру експорту та імпорту країни в її регіональному аспекті. Аналіз проведемо за 2016–2017 рр.

Аналізуючи експорт товарів за регіонами України, позитивно можемо відзначити Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Київську, Миколаївську, Одеську області та м. Київ. Це регіони з найвищими обсягами експорту товарів. Експортна вартість товарів за цією групою коливалась у 2016 р. від 1 520,5 до 8 568,8 млн. дол., а у 2017 р. – від 1 748,4 до 9 738,3 млн. дол. Водночас у 2017 р. за цією групою регіонів спостерігається стабільне зростання вартості експорту відносно попереднього року. Слід відзначити також переважно зростаючу кількість підприємств, які займалися у 2016–2017 рр. товарно-експортною діяльністю. Наприклад, кількість таких підприємств в Одеській області та м. Києві зросла на 100 та 199 відповідно за останній рік. Якщо аналізувати питому вагу регіону в загальному експорті товарів України, то тут слід виділити Дніпропетровську область і м. Київ. Їх середня за 2016–2017 рр. частка склала 16,2% та 23,0% в загальному обсязі експорту товарів країни відповідно. Найголовнішими регіонами – імпортерами товарів є такі області, як Дніпропетровська, Київська, Львівська, Харківська, а також м. Київ. Вартість імпорту товарів по групі цих регіонів є найвищою серед інших, а саме від 1 489,5 до 16 137,0 млн. дол. у 2016 р. та від 1 619,4 до 19 848,6 млн. дол. у 2017 р. Питома вага імпорту товарів цієї групи регіонів в загальному імпорті товарів країни становила у 2016 та 2017 рр. 13,1% та 12,8% відповідно. Щодо кількості підприємств, які займалися імпоротною діяльністю в цих регіонах, можна відзначити, як і в разі експорту товарів, їх зростаючу кількість. Отже, слід зазначити, що в контексті зовнішньоторговельної діяльності по всіх практично регіонах більшою чи меншою мірою протягом 2016–2017 рр. спостерігалися переважно тенденції до зростання як експортних вартостей товарної продукції, так і імпортних. Значний вплив на формування загаль-

нодержавних показників спричинили показники по м. Києву, які в декілька разів більші за регіональні.

Під час аналізування експорту послуг слід виділити такі регіони, як Закарпатська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Харківська області, а також м. Київ. Це регіони з найвищими обсягами експорту послуг. Кількість підприємств, що експортують послуги у 2017 р. по регіонах цієї групи, коливалась від 199 до 2 783 (Закарпатська область та м. Київ відповідно), а вартість експорту послуг – від 256,9 до 3 050,3 млн. дол. (в цих же регіонах). Середня питома вага експорту послуг вказаних регіонів у загальному обсязі експорту послуг по країні невелика, не сягає і 8,0%, крім м. Києва (28,5%). Тенденція щодо попереднього року є різною мірою зростаючою (крім Одеської області, в якій відбулося зовсім незначне зменшення вартості експорту послуг).

Регіонами з найвищими обсягами імпорту послуг є Дніпропетровська, Донецька, Київська, Одеська, Полтавська області та м. Київ. Наприклад, вартість імпорту тільки в м. Києві у 2017 р. становила 2 511,3 млн. дол. при кількості підприємств – імпортерів послуг у 2 050. Вартість імпорту послуг за іншими регіонами в цьому році коливалась від 141,7 до 228,9 млн. дол., але й кількість підприємств була відповідною (від 89 до 401). Щодо тенденції порівняно з попереднім 2016 р., то тут спостерігалось як зростання, так і зменшення вартості імпорту послуг. При цьому найвище зростання відбулося в Одеській області (на 43,3%), найбільше зменшення – в Дніпропетровській (на 27,3%). Питома вага вартості імпорту послуг в загальному його обсязі по Україні була високою тільки по м. Києву (45,9%).

Отже, логічно припустити, що низка більш крупних, економічно розвинутих регіонів характеризується найви-

щим ступенем активності та участі у зовнішньоторговельній діяльності України. Навпаки, низький рівень розвитку окремих областей з незначною кількістю підприємств-експортерів та імпортерів майже ніяким чином не сприяє просуванню України на світовий ринок товарів та послуг.

Висновки. Таким чином, нині Україна має як експортний потенціал, так і імпортозалежність в певних категоріях товарів та послуг. Щодо експортно-імпортних операцій по товарах ситуація склалась таким чином, що вартісний обсяг імпорту по Україні перевищує обсяг експорту; щодо послуг, то експорт більший за імпорт. Розрахунок зовнішньоторговельного сальдо та коефіцієнтів покриття експортом імпорту засвідчив наявність відмінностей між вартісними обсягами експорту та імпорту як товарів, так і послуг. Україна в контексті зовнішньої торгівлі має зовнішньоторговельні взаємовідносини та прагнення до співпраці як з більш розвинутими країнами світу, так і з країнами з невисоким сьогодні економічним потенціалом. Окремі регіони чинять значний вплив на формування показників зовнішньої торгівлі України, інші – навпаки.

Сьогодні існує низка перепон та бар'єрів виходу з кризової ситуації, що охопила зовнішню торгівлю України, від відсутності достатньої кількості капіталовкладень для виробництва експортно орієнтованих обсягів товарів та послуг до неприйняття української продукції на світовому ринку. Для перспективного розвитку зовнішньої торгівлі Україні потрібні стратегічні перетворення в національній зовнішньоторговельній політиці. Головним напрямом її розвитку є застосування інструментів нарощування експортних обсягів товарів і послуг та зменшення імпортозалежності країни, зокрема по товарах. При цьому повинна відбуватись оптимізація структури експорту та імпорту з акцентом на зменшення обсягів останнього.

Список використаних джерел:

1. Далик В., Дуляба Н. Зовнішня торгівля України: реалії та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 7. Ч. 1. С. 110–113.
2. Задоя А. Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби, структура і тенденції. Академічний огляд. 2016. № 2 (45). С. 110–117.
3. Калюжна Н. Зовнішня торгівля України: методологія дослідження. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 1. С. 16–31.
4. Кулицький С. Питання трансформації української зовнішньої торгівлі на сучасному етапі. Україна: події, факти, коментарі. 2015. № 23. С. 49–59.
5. П'янькова О., Ралко О. Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 65–71.
6. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2017 році: стат. зб. / за ред. А. Фризоренко. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 148 с.

АНАЛИЗ ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНЫХ ОПЕРАЦИЙ УКРАИНЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Аннотация. В статье выявлена объективная необходимость исследования внешней торговли Украины. Проанализированы основные показатели, характеризующие состояние внешней торговли страны. Охарактеризованы стоимостные и физические объемы экспорта и импорта товаров и услуг. Определены главные причины экстенсивного развития внешнеторговых процессов в Украине. Выявлены перспективные направления стимулирования экспортно-ориентированного производства и уменьшения уровня импортозависимости в Украине.

Ключевые слова: внешняя торговля, мировой рынок, товары, услуги, экспорт, импорт, торговое сальдо, внешне-торговый оборот, конкурентоспособность, экспортный потенциал.

ANALYSIS OF EXPORT AND IMPORT OPERATIONS OF UKRAINE ON THE MODERN STAGE

Summary. In the article the objective need for the study of Ukrainian foreign trade has been revealed. The main foreign trade indicators of the country have been analyzed. Value and physical volumes of exports and imports of goods and services have been characterized. The main reasons for the extensive development of foreign trade processes in Ukraine have been determined. Promising areas of export production stimulation and reduction of import dependence in Ukraine have been detected.

Key words: foreign trade, world market, goods, services, export, import, trade balance, foreign trade turnover, competitiveness, export potential.